

Приказ мултимедијалног пројекта „Како су нас засмејавали: Радивоје Лола Ђукић и Новак Новак(овић)“

УДК: 004.55:378.147]:02(497.11)

САЖЕТАК: У овом раду ће бити представљен процес настанка мултимедијалног документа у оквиру истоименог предмета на завршној години основних академских студија Библиотекарства и информатике на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Циљ нам је да прикажемо проблеме и решења који су пратили његову израду, али и поука које смо извукли и искустава које смо стекли. Рад доноси и основне податке о ауторима који су тема овогодишњег мултимедијалног документа – Радивоју Лоли Ђукићу и Новаку Новак(овић)у. Обим покрива већи део онога што су постигли кроз своје стваралаштво. Готово све сфере у којима је двојац имао удела саставни су део мултимедијалног документа. Удео материјала у коначном пројекту је зависио од селекције грађе (наметнуте временским роковима), богатства и разноврсности материјала, али и од ауторских права. Детаљно ће бити описани и информатички поступци – од планирања, дизајна, креирања и систематизације грађе, као и организације приступа и генерисања мултимедијалног садржаја.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: библиотекарство, информатика, мултимедијални документ, 2013/2014

ДАТУМ ПРИЈЕМА РАДА:

22. јануар 2014.

ДАТУМ ПРИХВАТАЊА РАДА:

2. април 2014.

Невена Петровић

nevena.milomirovna@gmail.com

*Универзитет у Београду,
Филолошки факултет*

Александар Николић

an.librarian@gmail.com

*Универзитет у Београду,
Филолошки факултет*

Агрон Бакиу

agron.bakiu@gmail.com

*Универзитет у Београду,
Филолошки факултет*

1. Увод

Студијски програм Библиотекарство и информатика на четвртој години основних студија ставља студенте на пробу (али не и класичан испит) у којој се тражи да ангажују досадашња библиотечка, информатичка, архивистичка и музеолошка знања, али и личне потенцијале и афинитете, како би произвели мултимедијални документ за истоимени предмет. Ово је четврти по реду такав пројекат, а претходне теме

су биле Александар Поповић (Тртовац, 2010), Култне радио емисије (Лазичић и др. 2011) и Стеван Сремац: Поп Ђира и поп Спира (Коврлија и др. 2012) Крајем 2012. године, студентима је на уводном предавању из предмета Мултимедијални документ представљена тема за 2013. годину – „Како су нас засмејавали: Радивоје Лола Ђукић и Новак Новак“. Ова тема је значајна не само с културно-историјског аспекта

већ и с аспекта конзервације и конверзије културне баштине нашег народа, услед пропадања (или нестајања) дела материјала који је овај надарени двојац стварао током деценија у бившој СФРЈ, и то на радост гледатељки и гледалаца и ван граница бивше Југославије.

Свакако, на одабир ове теме, која је омаж великанима хумора, утицали су и многи други чиниоци, а узимајући у обзир циљ и сврху наше професије (библиотекарства), ту је и заједничка спона са јунацима нашег пројекта,

2. Лола и Новак - јунаци сваког доба

Радивоје Лола Ђукић и Новак Новаковић били су медијска сабраћа, пионери телевизије, добри сарадници и још бољи пријатељи, визионари, хуманисти и југословенски хумористи.

На коментар е сатиричности њихових текстова, Лола је давно изјавио: „Никада нисам био сатиричар. Сатиричар у име боље будућности критикује садашњост. Обичан хумор који је општељудски, обичан човек у обичној ситуацији и ја у томе - то је оно што ме занима. Прави сатиричар је више оштар, једак, заједљив, а мање смешан. Мене увек интересује данашњи тренутак, људи овог тренутка тренутка и ја у том тренутку.“ (Грубач, 1985) У таквом размишљању и стварању актуелног хумора придружио му се сјајни писац, хумориста и новинар Новак Новак који је настојао да истакне врлине својих јунака, а мане само да исмеје, без много горчине и жаока јер се држао правила да урбани хумор пре свега треба да засмеје и разгали. Такав је био Новак по својој природи, весео и благ. Уживао је у доброј шали и здравом смеху, а за узврат, цела Југославија је уживала у његовим и Лолиним серијама. Гледале су се и ван њених граница, а наше баке и деке се радо сећају серија: „Сервисна станица“, „На тајном каналу“, „Музеј воштаних фигура“, „Људи и папагаји“, „Лицем у налице“, „Спавајте мирно“, „Сачулатац“ и сјајне екипе глумаца која је суделовала у реализацији тих серија: Мија Алексић, Миодраг Петровић Чкаља, Ђокица Милаковић, Жељка Рајнер, Вера Илић-Ђукић, Драгутин Гута Добричанин, Жарко Митровић, Олга Ивановић, Михајло Викторовић, Љубомир Дидић, Јован

нешто што се налази у позадини свих њихових шареноликих хумористичких текстова и ситуација. У питању је едукативни аспект, а он се, у њиховим серијама, није спроводио кроз једну обичну, опору сатиру, већ се испод проицљиво и сјајно осмишљених хумористичних дела, наизглед неозбиљних, крио и те како дубок идејни слој са веома важном поруком у чему и јесте посебност и маестралност Лолиних и Новакових серија.

Геџ, Милутин Мића Татић, Бата Паскаљевић, Даница Аћимац, Миодраг Поповић Деба, Душан Крџун Ђорђевић, Миливоје Мића Томић, Зоран Лонгиновић и други.

Незадовољни су били једино они који су се пронашли у одређеним (непожељним) особинама ликова из серија, што је тешко поднела њихова сујета, али и власници кафана и других радњи јер су у време приказивања ових чувених серија улице биле буквално празне, а људи су се скупљали код пријатеља, рођака или комшија који су имали, тада црно-беле, телевизоре и тако проводили време дружећи се и смејући се шалама, којима су се служили главни јунаци и ситуацијама у које су упадали. Ове хумористичне серије су „подстакле“ људе да масовније купују телевизоре, а многи су временом, управо захваљујући добром и уходаном тандему (Лола/Новак) заволели комедију као жанр.

„Када данас гледамо њихове серије, лако се уочава нешто што је карактеристично за саме ауторе, а то је – актуелност. Кроз њихове заједничке серије заиста провејава дух времена у коме су настали, а такође одишу и једном лепом носталгичношћу која је бесповратно ишчезла са малих екрана. То је једна од одлика њихових серија, тај спој спонтаности и уживања у пројекцији који се у данашње време изменио и који у судару са филмовима џиновске пројекције утолико више долази до изражаја.“ (Поповић, 1997)

Лола и Новак су се заправо бавили појавама у друштву и њихов метод је био тај да кроз сатирично приказивање свега онога што треба

изменити и искоренити у међуљудским односима, допринесу стварању свести да мржња, себичлук и освета ничему не воде, а да само љубав даје миран и леп сан.

Са таквом јасном и хуманом визијом, великом креативношћу и сјајном способношћу за импровизацију, 1959. године, пола године након што је прво спикерско лице, Олга Нађ најавила почетак рада београдске телевизије (односно тадашњег Телевизијског студија Београд), емитује се прва хумористичка ТВ серија „Сервисна станица“ која се директно преносила из студија. Након њеног емитовања, нове серије и успеси су се само ређали, а за сваки успех, разуме се, потребно је пуно труда и рада али има још једна ствар која је подједнако била важна, како у стварању ових чувених хумористичких серија, тако и у процесу стварања нашег мултимедијалног пројекта. Зове се тимски рад.

2.1. Кратка биографија Радивоја Лоле Ђукића

Лола, старији од свој медијског брата Новака, доајен малих екрана, рођен је 3. априла 1923. у Смедереву али је Брскут, родно место свога оца Трифуна Ђукића, увек осећао као свој завичај. Свој радни век започео је као репортер, затим је радио као уредник Дечјег, Драмског и Забавног програма Радио Београда, а потом је био и утемељивач Београдске телевизије и главни уредник њеног културно-уметничког програма.

Лола је био и један од оснивача Хумористичког позоришта (1951) које данас носи назив „Позориште на Теразијама“ и управо је његов први услов био да сала позоришта буде на Теразијама. Како се од самог почетка рада позоришта, стремило ка прављењу музичко-сатирично-хумористичког репертоара, музички део је био усмерен на оперету, што је још увек била реткост код нас и том приликом Лола из Загреба доводи глумце Ђокицу Милаковића и Жељку Рајнер, у којој ће Хумористичко позориште добити своју промадону. Тај први део рада Позоришта карактерише управо Лолин модел, према коме је цео тадашњи репертоар био прожет певачким, плесним и говорним

сценама.

Лола је свакако био једна мултиталентована личност. Студирао је сликарство на Ликовној академији у Београду, а након академије завршио је и филмску режију на Високој филмској школи, такође у Београду. Између 1990. и 1994. ужаснут оним што се догађало у земљи, враћа се после више деценија својој првој љубави - сликарству. Био је и кооснивач удружења драмских уметника Југославије, руководиоца драме у Омладинском, културно-уметничком удружењу „Иво Лола Рибар“, режисер прве представе позоришта „Бошко Буха“ и председник удружења еколога „Зелени мир“.

Сам је режирао своје театарске комедије: „Златни Мајдан“, „Човек са четири ноге“, „Будибогснама“, „Усрећитељи“, „Бој је умро узалуд“, „Морам да убијем Петра“, „Једна љубав и пет покојника“, „Крадем, крадеш, краду“, мјузикл „Уби или пољуби“ и монокомедију „Глупи Август – мемоари једног Кловна“.

Писао је сценарија и режирао је више играних филмова: „На место грађанине покорни“, „Нема малих богова“ „Срећа у торби“, „Златна праћка“, „Бог је умро узалуд“, „Човек на четири ноге“. Филмови „Језеро“ (по сценарију Југослава Ђорђевића) и „Балада о свирепом“ две су драме са озбиљном моралном дилемом. Поред тога снимао је документарне, наставне и луткарске филмове, писао је песме и позоришне комаде за децу, а његов документарни филм „Грчка деца“ изазвао је међународни скандал и завршио у бункеру преко 40 година.

Лолина последња серија звала се „Невидљиви човек“ после чије пилот-епизоде је завршио свој радни век у Телевизији Београд због политичког и програмског неслагања, а магнетоскопске траке на којима је био његов комплетан ауторски рад у виду серија „Десет заповести“, „Црни снег“, „Огледало грађанина покорног и „Фу-ћеш-ће, обећавамо све, а радимо као пре“ пребрисане су из никад утврђених разлога. Што се тиче текстова по којима су снимане, половину је спасила и донела кући Лолина супруга Јелена, случајно их запазивши међу гомилама старе хартије, спремљење за бацање, у ТВ Београду где је радила као самостални уредник у Редакцији

забавно-рекреативног програма.

У првом браку са познатом глумицом Вером Илић Ђукић, која је суделовала у његовим бројним хумористичким серијама, добио је сина Андрију Ђукића, такође успешног редитеља и данас редовног професора на Факултету драмских уметности.

Лолина богата литерарна заоставштина, која уопште не заостаје за његовим плодних телевизијским опусом, чува се у оквиру легата у граду Цетињу у Централној народној библиотеци „Ђурђе Црнојевић“, којој је и његов отац Трифун, песник, преводилац и књижевни историчар, поклонико своју заоставштину.

2.2. Кратка биографија Новака Новаковића

Новак Новаковић познатији као Новак Новак био је хумориста и серијски писац, један од најплоднијих и најпопуларнијих југословенских сценариста, као што је сам рекао „ни новинар ни књижевник“,¹ који је широј јавности познат управо као мајстор хумористичких текстова који је са Лолом Ђукићем чинио тандем без премца, а чије су хумористичке серије владале малим екранима 60-тих година у СФРЈ.

Рођен је у Крушевцу 3. фебруара 1928. као други син Јеврема Новаковића и Данице Ваљаревић. У Београду је завршио гимназију и уписао студије јужнословенске књижевности на Филолошком факултету, а тежак живот после трагичне смрти оца приморао га је да преузме улогу главе породице и рано почне да зарађује за живот. Тако је уследила серија послова: шегрт у фабрици салама, радник у текстилној фабрици, спроводник камиона, општински теренски службеник, али са стварањем београдске телевизије зграбио је своју шансу и искористио свој таленат односно дар за драмску реч (поготово ону смешну).

Био је члан редакције Рада, Жежа и Радио Београда, где га као духовитог човека, 1957. године, открива тадашњи уредник радио Београда, а касније и његов добар пријатељ, Лола Ђукић. Након тога, радио је у Телевизији

Београд и заједно са Лолом покренуто је прве телевизијске серије које су имале огромну гледаност и тако је постао један од пионира београдске телевизије и уредник њеног хумористичког програма од 1957. до пензионисања 1988. Ту је исписао тридесетак серијских програма, а свој комедиографски врхунац доживео је са серијом „Позориште у кући“, причом о односима унутар породице, муж-жена, родитељи-деца, зет-ташта, укућани-кућна помоћница и свакодневним проблемима и сновима унутар једне типичне београдске породице. Ова серија представља најдужу домаћу серију снимљену до тад са укупно 5 серијала, која је до данас репризирана више пута, а хрватска обрада серије под називом „Kazalište u kući“ (приказивана од 2006) само је доказ њене универзалности јер она заправо осликава бројне породице у многим градовима бивше Југославије. Српска савремена верзија Новакове серије у режији Мирослава Лекића емитована је 2007. године.

Друга позната серија коју је самостално написао била је „Дежурна улица“, а писао је и за позориште: „Столица која је љуља“, (300 извођења у Позоришту на Теразијама), „Беспарица у три вица“ и „Операција Вождовац“. Био је коаутор филмских комедија „Срећа у торби“ и „Нема малих Богова“.

Његова прва хумореска објављена је у загребачком листу *Kerempuh* 1947. године, а као збирка његових хуморески из периода од 1960. до 1985, објављена је књига под називом „Две козе у колиби и Холанђанка у кревету“, за коју је предговор писао управо Лола Ђукић и који ју је на крају текста препоручио кратко и симпатично, овако: „Две козе у колиби и Холанђанка у кревету, пружиће свима задовољство, јер ће старима будити смешна присећања на нашу блиску прошлост, а младима могућност да се смејуље у уверењу да су им родитељи живели приглупо. Књигу можете прочитати у даху, а можете је узимати као лек: трупут дневно по једна причица, после јела – као слаткиш“.²

Све око себе очаравао је својом добротом и благошћу али и људском топлином. Његова духовитост огледала се у доброћудном и

¹ Новак Новаковић, Две козе у колиби и Холанђанка у кревету (Београд, Шафарикова 11 : Народна књига, 1988), стр. 259

незлобивом хумору, а текстове је писао са великом дозом љупке, шеретске народне духовитости, језиком и метафорама којима су се служили сви, па ипак, та његова брилијантна духовитост огледала се у томе што је он све то успевао да каже мало „наопачкије”.³

Његов живот и рад симпатично је описао управо Лола као рецезент књиге хуморески.

2.3. Најавна шпица

За ауторе овог пројекта, један од најбитнијих је едукативни аспект који се огледа и кроз следећи закључак који документовано представља чињеницу да “...Мултимедијална технологија омогућава да учење постане лакше, очигледније и брже. Омогућава повећање броја оних који уче, већу разноврсност садржаја и информација које се уче, бољи квалитет наставних информација, промену функције и улоге и наставника и ученика, и бољи квалитет процеса учења и наставе. Она омогућава реализацију наставе пружајући јој могућности за емитовање, преношење, селекцију, кодирање, декодирање, пријем, меморисање и трансформацију свих врста наставних информација и на тај начин ствара нове и моћне изворе за учење помоћу којих ученици могу сазнавати свет науке, производње и савременог друштва...” (Милићевић и др. 2009). Надасве занимљиво виђење мултимедије и њеног утицаја гласи: “Електронска мултимедија је комбинација телекомуникација, медија и компјутерске

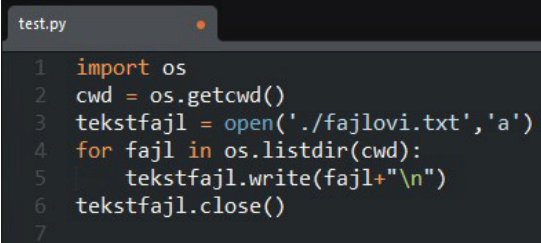
Као свој највећи успех Новак је са поносом истицао синове Андрију и Синишу.

Лични фонд Новака Новака у оквиру његовог легата у Историјском архиву у Београду чува се разврстан на 200 предмета, а ову драгоцену грађу поклонила је архиву његова трећа супруга, Светлана Новаковић.

технологије у дигиталном формату; али мултимедија је изнад свега начин размишљања – као концепт она одражава структуру постмодерног света, раздробљеног, фрагментарног, хетерогеног. Из основа је пољуљана представа о целовитости света, а такође и вера у напредак. Мултимедијални концепт мишљења подразумева и промену церебралних параметара који су много дубљи него фаворизовање слике у односу на реч. Ти параметри се односе на схватање просторних односа, па и на перципирање протока времена.” (Божић, 2007). У наставку је дат преглед организационог и информатичког дела израде пројекта. Како је израда нашег заједничког мултимедијалног документа била изузетно захтевна и сложена, у наставку ћемо детаљно приказати шта је у стручном и техничком смислу конкретно урађено на систематизацији и синтези стваралаштва двојице аутора. Ток рада на овом документу представимо у виду дијаграма.

3. Ток израде

Услед склоности, степена и врсте знања, као и количине расположивог времена појединачних аутора мултимедијалног документа, прецизна подела посла није била могућа. Тако, на комплетном кодирању (кодирање сервера, кодирање клијента, осмишљавање дизајна, израда базе и писање програма за извлачење имена датотека) је радила само једна особа (уз повремене консултације са наставником

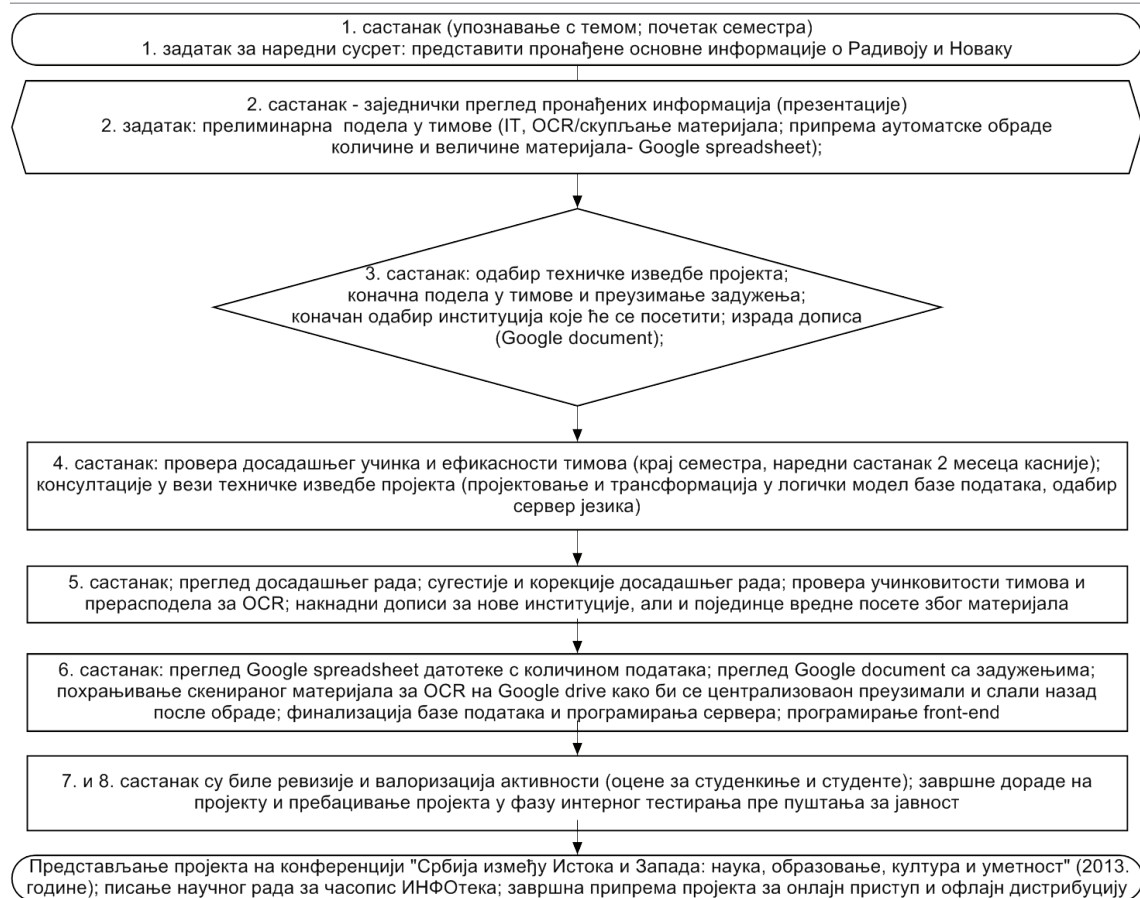


```
test.py
1 import os
2 cwd = os.getcwd()
3 tekstfajl = open('./fajlovi.txt', 'a')
4 for fajl in os.listdir(cwd):
5     tekstfajl.write(fajl+"\n")
6 tekstfajl.close()
7
```

СЛИКА 1: Изглед Python изворног кода који све називе датотека активног каталога (из ког се код покреће) смешта у текстуалну датотеку

2 Лола Ђукић, предговор, уводник, поговор у књизи “Две козе у колиби и Холанђанка у кревету”, Новак Новак (Београд, Народна књига, 1988), стр.12.

3 Лола Ђукић, предговор, уводник, поговор у књизи “Две козе у колиби и Холанђанка у кревету”, Новак Новак (Београд, Народна књига, 1988), стр. 8.

СЛИКА 2: Ток израде мултимедијалног документа

информатичке групе предмета), на организацији интервјуа две особе, на централизацији и документацији једна особа (уз консултације са докторанткињом), док су преосталих 18 студенкиња и студената радили на прикупљању материјала, систематизацији и OCR обради. Међусобно допуњавање, једна врста толеранције и спремност на компромис, као и одговарајућа иницијатива сваког појединца у стварању заједничког пројекта у оном сегменту у којем се осећа креативно и где инспирација заиста налази плодно тле су били кључни за досезање успешне реализације. У погледу нашег мултимедијалног пројекта, ментор проф. др Цветана Крстев и координатор Александра Тртовац, докторант на Катедри за библиотекарство и информатику, имале су улогу попут Лоле на снимању Сервисне станице, у смислу надгледања и координирања изабраног тима

да на време уради свој посао, да изабере релевантне информације, да склопе једну занимљиву и поучну целину и да ништа не штрчи из „кадра“.

У основним цртама, ток израде би се могао описати по следећим ставкама:

1) Било је осам састанака - на сваком се подносио извештај (усмени или писмени) о до тада урађеном делу посла; термини састанака су се договарали преко Google веб апликације (document/spreadsheet), услед усклађивања термина који одговарају свим реализаторима пројекта

2) Подела задужења се вршила преко дељеног Google текстуалног документа који је садржао спискове са именима и презименима реализатора, преузетим обавезама и задужењима које би после уносили у дељени Google табеларни документ, са функцијама за

сабирање величина датотека и самог броја датотека (пристиглих и обрађених)

3) Преко Google Drive је био и дељен материјал за обраду (у ситуацији кад би истекла пробна верзија на рачунару студената, неко од колегиница или колега би код себе инсталирао/ла програм ABBYY FineReader са својим имејлом, те би се тако добијало додатних 30 дана рада у програму).

4) У електронски табеларни документ су се уносиле информације које су касније биле

уведене у базу (да се не би појединачно копирали називи бројних датотека). Уз помоћ Python 2.7 програмског језика написан је програм, у само шест кодних линија (слика 1), који копира све називе датотека из активног каталога у текстуални формат, а који се потом ручно пребацивао у електронски табеларни документ.

Детаљан приказ тока рада на изради мултимедијалног документа је дат дијаграмом са слике 2.

4. План и дизајн, кодирање и креирање

После пар недеља, када су почели да пристижу први мегабајти (недуго затим и гигабајти!) прикупљеног материјала у електронском облику, студенти су морали да осмисле како што боље да представе прикупљени материјал, а да финални производ буде управо мултимедијални документ.

После вишедневних међусобних и консултација са професорима, одлучили смо да наш мултимедијални документ буде у виду веб сајта. Овакво решење пружа максималну могућу видљивост, пошто ће уложен труд и рад на тај начин бити доступни свима са приступом интернету (а поучени искуствима претходних генерација - одустало се од идеје израде Flash апликације). С обзиром да студенти Катедре за библиотекарство и информатику на другој години студија у оквиру предмета Дигитални текст 2 стичу знања из HTML (HyperText Markup Language) и CSS (Cascading Style Sheets) језика форматирања, а на четвртој и релационих база података (у оквиру предмета Базе података и библиотечки информациони системи), избор је био и више него очигледан.

Међутим, иако је HTML-ом у потпуности могуће постићи оно што смо ми постигли неким другим технологијама, чињеница је да је за обим посла са којим смо се ми суочавали било потребно нешто што неће одузети толико времена колико би одузело „ручно“ кодирање статичких веб страна за сваку врсту прикупљеног материјала. Решење смо пронашли у виду PHP-а (Hypertext Preprocessor) – скриптног језика који се извршава на страни сервера и користи се за генерисање динамичног веб

садржаја. Иако PHP ни у ком облику није обрађиван у оквиру неког од предмета Катедре за библиотекарство и информатику, он је толико распрострањен (слика 3) да је темељна документација доступна на сваком кораку, те је учење овог језика и те како олакшано, а појединац може добро овладати основама после само пар недеља коришћења и кодирања. Између осталог, PHP је у потпуности бесплатан и може се преузети са званичног сајта (<http://www.php.net/downloads.php>), а већ дуги низ година представља најпознатији и најчешће коришћен серверски скриптни језик за генерисање динамичног веб садржаја (слика 4), што је такође утицало на одабир овог језика. У обзир су такође узети и најпознатији CMS системи (Content Management System) за управљање садржајем као што су Wordpress, Joomla или Drupal, који су студентима свакако представљали најлакши и најбржи начин израде комплексног веб сајта. Иако су студенти у сваком погледу имали потпуну слободу што се израде мултимедијалног документа тиче, одлучено је да је најбоље искористити итекако присутну вољу и ентузијазам, како би финални производ искључиво био резултат стеченог знања, залагања и могућности самих студената. Имајући у виду да су наведени системи за управљање садржајем написани у PHP програмском језику, може се безбедно рећи да је донешена добра одлука – особе задужене за израду сајта сада имају добру основу и предзнање које ће свакако бити од велике користи уколико се на неким будућим пројектима буду сусретали са овим системима, те буде било

потребе за израду нових модула или дорађивање њиховог постојећег кода.

За генерисање веб страна, PHP у највећем броју случајева користи неки од система за управљање релационим базама података, а најчешће је то бесплатни MySQL. Како су се студенти на четвртој години студија коришћењем Microsoft Access-а упознали са основама функционисања база података, било је лако прилагодити се новом систему SQL-а (Structured Query Language) у релативно кратком временском периоду. За администрацију базе података користили смо MySQL Workbench (корисник такође може користити и алат PhpMyAdmin који је у потпуности написан у PHP-у), који се може преузети са сајта MySQL (<http://www.mysql.com/>) система за управљање.

Док се једна група студената бавила израдом веб сајта, истовремено је обрађиван и аудио и видео материјал; употребом ABBYY FineReader софтвера сав прикупљени материјал био је пребачен у текстуални формат и самим тим у 90% случајева претражив за кориснике нашег будућег сајта (изузетак чини рукописна грађа); фотографије које су лоше осветљене или физички оштећене обрађене су софтвером за рад са сликама. Временски најзахтевнији посао је био управо обрада материјала, не због непознавања коришћења софтвера потребног за његову обраду, већ самог обима и количине онога што смо успели да прикупимо. Готово 256 минута видео материјала, преко 200 страна текста, аудио материјала у трајању од 90 минута и 141 фотографија обрађени су и унесени у базу података која представља „кичму“ веб сајта.

База података се састоји из више различитих табела, а за сваку врсту прикупљеног материјала постоји и одговарајућа табела у којој се налазе подаци о свакој јединици (назив датотеке, опис, година, идентификациони број, итд). На овај начин, особа која ће наставити да уређује веб сајт и потенцијално додавати нови материјал са лакоћом ће пронаћи одговарајућу табелу и унети нове податке. Основа базе података (слика 5) јесте табела resursi, у којој се налазе подаци о свим аудио, видео и текстуалним целинама, као и групама фотографија.

© W3Techs.com	usage	change since 1 December 2013
1. PHP	81.6%	+0.2%
2. ASP.NET	18.2%	-0.2%
3. Java	2.7%	
4. ColdFusion	0.8%	
5. Perl	0.6%	

percentages of sites

СЛИКА 3: Најпопуларнији серверски програмски језици (W3Techs)

© W3Techs.com	sites
1. PHP	165
2. Python	26
3. Java	14

daily number of additional sites in the top 10 million

СЛИКА 4: Серверски програмски језици који бележе најбржи раст у 2013. години (W3Techs)

Она функционише тако што повезује све табеле, па је тако преко идентификационих бројева који се у њој налазе могуће сазнати да ли нека фотографија припада Позоришту на Терезијама, да ли се на њој налази и Лола или само глумци, када је фотографија настала, као и њен опис.

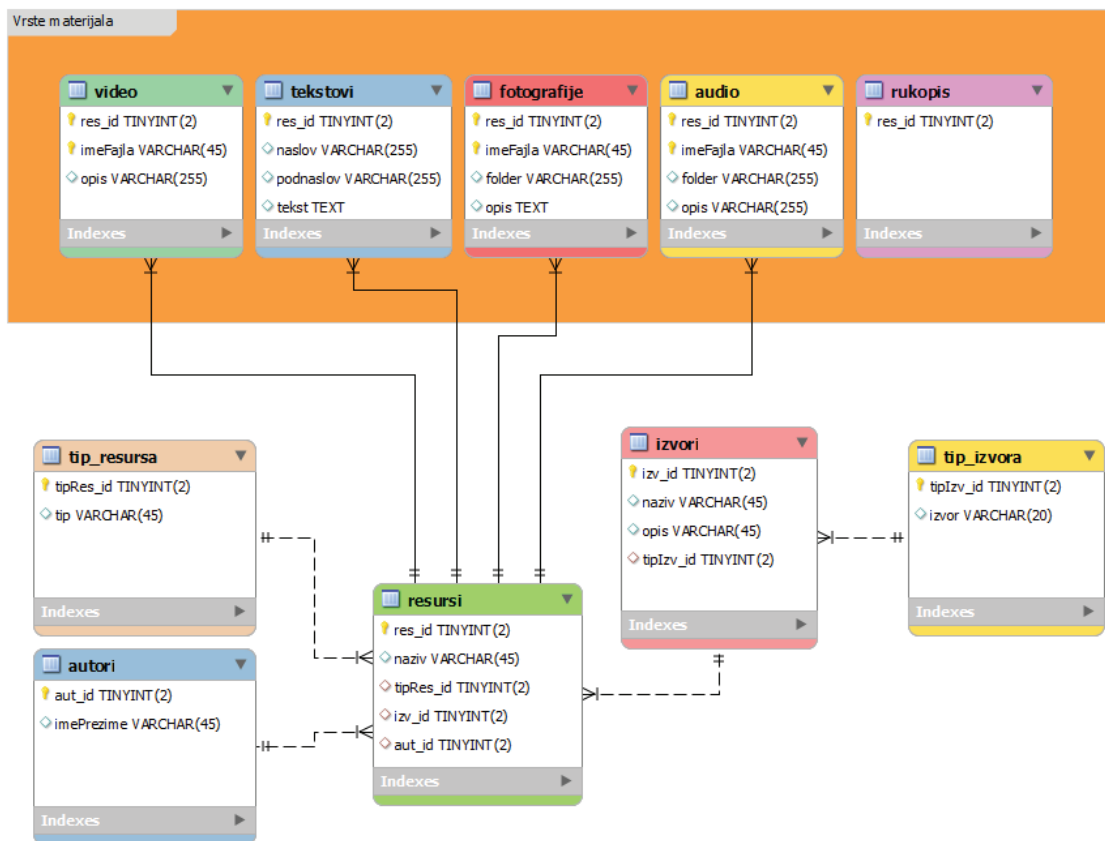
Сличан DRY (Don't repeat yourself) принцип програмирања подржава и PHP код. Узмимо као пример да је корисник одлучио да посети страну са аудио записима. Кликком на сличицу у навигационом менију, путем адресне линије у претраживачу (main.php?p=audio) шаље се податак серверу коју врсту материјала корисник жели да види, а у зависности од тога PHP се SQL упитом повезује са базом података и стандарним WHILE циклусом од ње добија оне податке који се тичу аудио записа. Ти подаци се потом враћају претраживачу корисника у виду одговарајућег HTML кода и на тај начин се генерише динамичка веб страна (слика 6). На овај начин, уз свега тридесетак линија PHP кода (слика 7) и одговарајуће контроле тока програма, могуће је генерисати комплексну веб страну, чије би статичко кодирање одузело вишеструко више времена. Истовремено, оваквом јасном и логичком поделом кода, могуће

је брзо утврдити да ли се негде јављају грешке при генерисању стране, а које се потом лако могу исправити. Иако је свака страна израђеног веб сајта у суштини статичка, могуће је искодирати је у потпуности и у обичном HTML-у и тако заобићи употребу PHP-а. Међутим, с обзиром да се ради о сложенијем веб сајту, на коме се налази велика количина најразличитијих врста материјала, одлучено је да „кичма“ веб сајта буде база података у којој ће се налазити сви подаци о прикупљеним материјалима. Уколико се јави потреба за додавањем нових материјала, то може бити учињено без мењања PHP кода, већ једноставним додавањем нових података у саму базу података, што може касније да уради и неко ко уопште није учествовао у изради веб сајта, нити зна како он функционише.

Када PHP претраживачу „врати“ HTML код који је заправо структура и садржај података,

на сцену ступа CSS – језик форматирања помоћу ког се дефинише изглед елемената веб стране. Пошто се налази у посебној датотеци издвојеној од садржаја, променом вредности својстава елемената на овом једном месту, све измене су одмах видљиве и на самом веб сајту. CSS стилове додељује тачно наведеним елементима, било да се ради о више различитих елемената који могу бити исте класе или једном елементу који има јединствену идентификациону вредност.

Све анимације на сајту контролише jQuery – бесплатна JavaScript библиотека која се извршава на страни клијента, односно, у самом претраживачу корисника. Истовремено, jQuery је коришћен интензивно на „аудио“ страни веб сајта, где покреће плејер за репродуковање аудио и видео материјала (слике 8 и 9). Приликом генерисања стране са аудио записима, PHP сваком аудио запису додељује

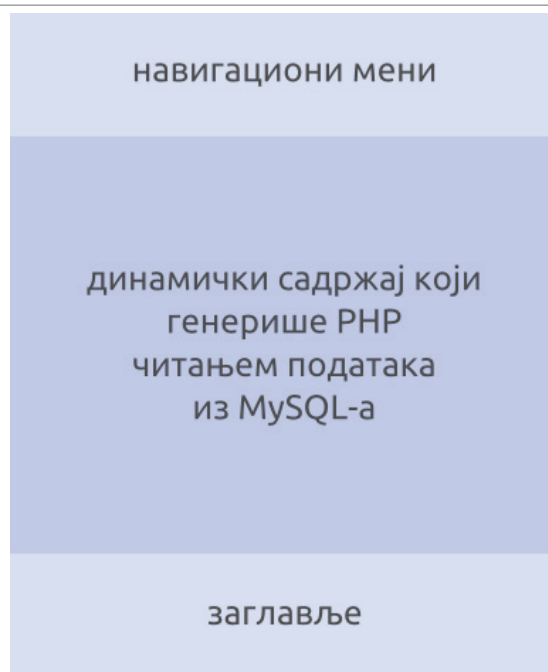
СЛИКА 5: Скица модела пробне верзије базе података

одговарајућу вредност `data atributa` (чија је употреба могућа тек од примене HTML5 стандарда). Сваки аудио запис садржи `data-filepath`, `data-cover` и `data-description` атрибуте који садрже релативну путању, сличицу (`thumbnail`) која ће бити видљива у плејеру, као и опис аудио записа. jQuery ове податке чита само за аудио запис на који је кликнуто, да би их потом проследио JWPlayer-у (који репродукује звук и слику на аудио и видео страни веб сајта и од сервера добија аудио запис у .mp3 формату), а на крају се покреће и наша аудио апликација – касетофон са омотом и описом записа. На овај начин је растерећен сервер на тај начин што је избегнуто његово додатно оптерећење (јер би у супротном морао да обрађује податке добијене GET или POST методом, генерише одговарајућу страну, да би је на крају проследио претраживачу – кориснику), а део терета преузима рачунар корисника, што за резултат има брже учитавање веб стране, већу одзивност, а корисник истовремено остаје на истој веб страни, нема преусмеравања и додатног чекања.

У поступку финализације, мултимедијални документ је био доступан на интернету само студентима и појединцима који су у његовој изради учествовали, а пресељењем на сервер Филолошког факултета Универзитета у Београду и свим заинтересованим корисницима. Последњи корак у изради мултимедијалног документа јесте и дистрибуција корисницима на преносивом физичком медију - оптичком диску (DVD-у). Одговор на питање „како сместити ММД на DVD“ пружио је још један бесплатан софтвер – Server2Go (<http://www.server2go-web.de/index.html>), којим се веб сајт може дистрибуирати на преносивим медијима без потребе да корисник подешава или

5. Свођење утисака

Судбину ТВ пионира у домену техничког извођења и проблема са организацијом су до некле окусили и студенти који су реализовали овај пројекат. Пред таквим изазовима, човек превасходно научи нешто о себи. Студенткиње и студенти су имали прилику да у већој (или мањој) мери открију како и колико су савладали

СЛИКА 6: Структура веб стране мултимедијалног документа

инсталира додатни софтвер. Инсталација овог софтвера је прилично једноставна – све што треба урадити је преузети одговарајући пакет софтвера, распаковати га и пратити документацију која је доступна на веб сајту. С обзиром да користи Apache веб сервер, структура датотека и каталога Server2Go софтвера је иста као и код Apache сервера. Сав PHP код који желимо да извршимо треба сместити у `htdocs`, а одговарајућу базу података унутар `dbdir` каталога. Уређивањем `phps_config.ini` датотеке у кореном каталогу можемо контролисати подешавања виртуелног сервера, базе података, бирати подразумевани претраживач који ће покретати наш веб сајт, и др.

знања током основних академских студија библиотекарства и информатике. На пробу је стављено и то колика им је лична мотивација и иницијатива да науче нешто ново, што није покривено на предавањима и вежбама, као и преданост и залагање приликом испуњења рокова. Време је, као неумитан закон физике,

```

_galerija.php
1  <?php
2  echo "<br />";
3  $kveria = mysql_query("
4      SELECT r.res_id, r.naziv, r.redosled
5      FROM resursi AS r, fotografije AS f
6      WHERE r.res_id = f.res_id
7      GROUP BY r.res_id
8      ORDER BY r.redosled ASC
9  ");
10 while ($red = mysql_fetch_array($kveria)){
11     $naziv = $red['naziv'];
12     echo "<div class='galerija-celina'>";
13     echo "<p class='naslov-galerija-celine'>$naziv <span class='znak'>[ + ]</span></p>";
14     $kveri = mysql_query("
15         SELECT f.rbr, f.imeFajla, f.opis, f.godina, f.res_id, f.folder
16         FROM fotografije AS f, resursi AS r
17         WHERE f.res_id = r.res_id
18         AND r.naziv = '$naziv.'");
19     echo "<div class='galerija-celina-sve-slike'>";
20     while ($red = mysql_fetch_array($kveri)){
21         $putanja = $red['folder'];
22         $thamb = $putanja.'thumbnails/thumb-'. $red['imeFajla'];
23         echo "<div class='naithumb-container slika'>";
24         echo "<a href='$putanja$red[imeFajla]' rel='shadowbox[$naziv]' title='$red[opis]'
25             class='pictureAnchor'>";
26         echo "<img src='$thamb' data-description='$red[opis]'>";
27         echo "</a>";
28         echo "</div>";
29     }
30     echo "<div style='clear:both;'></div>";
31     echo "</div>"; //galerija-celina-sve-slike
32     echo "</div>"; //galerija-celina
33 }
34 echo "<p id='opisFotografije'><span id='opisArrow'></span>OPIS FOTOGRAFIJE GOES HERE</p>";
35 ?>

```

СЛИКА 7: Изглед PHP изворног кода који генерише страну са аудио записима

био отежавајући фактор, што због темпа са-станака на којима су се тражили извештаји о напретку, што због других ограничења, попут тога да је пробна верзија ABBYY FineReader 11 трајала само 30 дана, а да је број студенткиња и студената био мали у тиму за OCR. Тај програм је коришћен за софтверску анализу типографије што је омогућило даље уређивање.

Посао је, поред количине материјала, успоравало и расположиво време – упоредо су се морали спремати и бројни испити. Олакшавајућа околност у брзом овладавању коришћења нових програмских решења јесте ширина информатичких знања која је пружена током претходних година на основним студијама. Комуникацију са институцијама које су помогле реализацију пројекта је свакако убрзало

добро познавање терминологије и процеса рада из њиховог делокруга - знање које су пружили библиотечко-архивистичко-музеолошки предмети, поготово Односи библиотека с јавношћу и Процеси управљања у библиотекама. Свакако не треба занемарити и претходно искуство које су студенткиње и студенти понели са собом из периода пре студирања библиотекарства и информатике.

Ово уједно заокружује нашу причу поводом ове лепе и инспиративне теме и пружа осећај задовољства што смо пројекат успешно привели крају, а на том путу учврстили и унапредили постојеће вештине и научили много тога новог. Надамо се да ће овим пројектом и корисници бити задовољни, јер превазилази оквире студентског испита. Мултимедијални документ

Novak Novak o vaspitanju od strane oca

СЛИКА 8: Изглед аудио апликације мултимедијалног документа

је савремено учило за образовање генерација млађих од нас, али и својеврсно мнемотехничко средство које подсећа оне старије на то како је било пријатно и забавно гледати чувене хумористичне серије и какви су били Лола и Новак када нису писали и радили, мада је то било јако ретко јер су они живели непрекидно

6. Захвалност

Мултимедијални документ „Како су нас засмејавали Радивоје Лола Ђукић и Новак Новак“ остварен је у сарадњи са бројним институцијама и појединцима без чије помоћи, реализација пројекта не би била могућа. Почетни импулс дала је наш ментор проф. др Цветана Крстев која је препознала важност и потребу да се и на електронском медију нађе барем један извор који ће објединити Лолин и Новаков рад, и да се на један такав организован, прегледан и интересантан начин, олакша млађим генерацијама да се упознају са њиховим ликом и делом.

Катедра за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду, носиоци пројекта и студенти велику захвалност дугују Андрији и Јелени Ђукић.

С обзиром да је ово био студентски пројекат за који није постојао буџет, материјале и стручну помоћ без додатне надокнаде, добили смо од следећих институција које су подржале

Radivoje Lola Đukić na snimanju serije
Licem u naličje

СЛИКА 9: Изглед видео апликације мултимедијалног документа

стварајући. Стога се надамо да је наш пројекат један леп допринос у славу ова два изузетно талентована, шармантна и хумана човека која су засмејавала целу нацију, а чији је рад у данашње време помало неоправдано запостављен, да не кажемо заборављен.

наш рад: Радио Београд, Радио-телевизија Београд, Библиотека Југословенске кинотеке, Позориште на Теразијама, Национална библиотека Црне Горе “Ђурђе Црнојевић”, Историјски архив Београда, Народна библиотеке Србије, Универзитетска библиотека “Светозар Марковић”, Народна библиотека Смедерево, Музеј позоришне уметности у Београду, Градска библиотека Панчево и Историјски архив Панчево, којима смо захвални на помоћи и љубавности с којом су нам изашли у сусрет.

Подршку да се пројекат успешно спроведе пружила је и госпођа Нада Петернек, секретарица режије ТВ Београд-а, која је радила са Лолом Ђукићем и Новаком Новаком.

Студенти велику захвалност дугују и докторкињи и библиотекарки Александри Тртовац, координатору пројекта, на стрпљењу, вери, несебичној подршци, бројним саветима и стручној помоћи кад код је било потребно, као и асистенту др Милошу Утвићу на саветима

и помоћи у одабиру алата, креирању базе и целокупном техничком спровођењу пројекта

Мултимедијални документ је доступан и на вебу, на серверу Филолошког факултета

Универзитета у Београду на следећој адреси:
http://www.fil.bg.ac.rs/mmd_27/mmd_2013/welcome.html.

Литература

Божић, Јадранка. 2007. Аналогни и дигитални медији - човек и његов идентитет у информатичкој култури. Гласник Народне библиотеке Србије, 1: 121-132, <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/1450-8915/2007/1450-89150701121B.pdf> (приступљено 15. I 2014).

Грубач, Стефан. 1985. Напустио бих овај град. Радио ТВ Ревија, јануар 18:12.

Коврлија, Дарја, Валентина Тасић и Сузана Топаловић. 2012. Мултимедијални документ: Поп Ђира и поп Спира - уједињено знање на заједничком студентском пројекту. Инфотека 13(2): 86-89, http://infoteka.bg.ac.rs/PDF/Srp/2012-2/INFOTHECA_XIII_2_December2012_86-89.pdf (приступљено 15. I 2014).

Лазић, Биљана и Јелица Поклопић. 2011. Мултимедијални документ: Култне радио емисије - осврт на стање у архивима радио станица у Србији. Инфотека 12(2): 53-57, http://infoteka.bg.ac.rs/PDF/Srp/2011-2/INFOTHECA_XII_2_Decembar_52-57.pdf (приступљено 15. I 2014).

Миличић М, Вукашин Д. Тодорић. 2009. Примена мултимедијалних алата у образовању. Педагошка стварност 55(9/10): 955-961, <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0553-4569/2009/0553-45690910955M.pdf> (приступљено 15. I 2014).

Поповић, Никола. 1998. Популизам и актуелност у филмском стваралаштву Лоле Ђукића. У Зборнику радова са научног скупа „Радивоје Лола Ђукић – југословенска одисеја, Цетиње, 13-14. јун 1997“, уредник Чедомир Драшковић, Цетиње: Централна народна библиотека Републике Црне Горе "Ђурђе Црнојевић".

Тртовац, Александра. 2010. Мултимедијални документ као предмет-пројекат на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду. Инфотека 11(2): 45-54, http://infoteka.bg.ac.rs/PDF/Srp/2010-2/INFOTHECA_XI_2_December2010_45-54.pdf (приступљено 15. I 2014).

W3Techs. World Wide Web Technology Surveys, <http://www.w3techs.com/>, (приступљено 27. I 2014).